

Obsah

Seznam použitých zkratek	9
Poděkování	10
Zamyšlení na začátek	11
1 Úvod	13
2 Klimakterium	15
2.1 Definice	15
2.2 Etiologie, endokrinologie a fyziologie menopauzy	16
2.2.1 Etiologie menopauzy	16
2.2.2 Endokrinologie menopauzy	17
2.2.3 Fyziologie menopauzy	18
2.3 Předčasné ovariální selhání	18
2.3.1 Etiologie předčasného ovariálního selhání	18
2.3.2 Diagnostika předčasného ovariálního selhání	19
2.3.3 Terapie předčasného ovariálního selhání	19
2.4 Estrogenové receptory	19
2.4.1 Estrogenové receptory I. typu (alfa)	20
2.4.2 Estrogenové receptory II. typu (beta)	20
2.4.3 Negenomické účinky estrogenů (membránové receptory)	20
2.4.4 Shrnutí	20
2.5 Klimakterická medicína	21
3 Příznaky spojené s přechodem	23
3.1 Příznaky akutní	23
3.2 Organický estrogen-deficitní syndrom	24
3.2.1 Urogenitální atrofie	24
3.2.2 Poškození kůže, vlasů a nehtů	24
3.2.3 Poškození dalších sliznic	24
3.3 Kardiovaskulární riziko	25
3.3.1 Rizikové faktory	25
3.3.2 Epidemiologie kardiovaskulárních chorob u žen	26
3.3.3 Menopauza a ateroskleróza	26
3.4 Osteoporóza	27
3.4.1 Anatomie a funkce kosti	27
3.4.2 Definice a epidemiologie osteoporózy	27
3.4.3 Klasifikace generalizované osteoporózy	28
3.4.4 Rizikové faktory pro vznik osteoporózy	28
3.4.5 Patofyziologie postmenopauzální osteoporózy	29
3.4.6 Diagnostika osteoporózy	29
3.4.7 Terapie osteoporózy	32

3.5	Alzheimerova demence	34
3.5.1	Epidemiologie a rizikové faktory	34
3.5.2	Klinické projevy	35
3.5.3	Etiologie a patogeneze	35
3.5.4	Diagnóza	36
3.5.5	Terapie	36
3.5.6	Shrnutí	36
3.6	Další rizika spojená s menopauzou	36
3.6.1	HRT a karcinom tlustého střeva	36
3.6.2	HRT a muskuloskeletální systém	37
3.6.3	HRT a zrak	37
3.6.4	HRT a s věkem spojená ztráta zubů	38
3.6.5	HRT a Parkinsonova choroba	38
3.6.6	HRT a diabetes mellitus	38
4	Hormonální substituční terapie (HRT)	39
4.1	Indikace k HRT	39
4.2	Hormony v HRT	40
4.2.1	Estrogeny	40
4.2.2	Progesteron a progestiny (gestageny)	41
4.2.3	Tibolon	42
4.3	Účinek HRT	42
4.3.1	Ovlivnění akutních příznaků	42
4.3.2	Ovlivnění chronických změn (sliznice, močový měchýř)	42
4.3.3	Ovlivnění osteoporózy	44
4.3.4	Ovlivnění kardiovaskulárního systému	46
4.3.5	Ovlivnění Alzheimerovy demence	47
4.3.6	Ovlivnění dalších rizik spojených s menopauzou	48
4.4	Režimy HRT a individualizace léčby	48
4.4.1	Režimy léčby obecně	48
4.4.2	Individualizace léčby	49
4.4.3	Nízkodávkovaná HRT	50
4.4.4	Transdermální terapie	50
4.4.5	Taktika léčby v premenopauze	52
4.5	Vyšetření před nasazením léčby a monitoring léčby	53
4.6	Rizika HRT	54
4.6.1	HRT a riziko karcinomu prsu	54
4.6.2	HRT a riziko karcinomu endometria	55
4.6.3	HRT a další možná rizika	56
4.7	Nežádoucí účinky HRT	56
4.7.1	Nežádoucí účinky způsobené estrogeny	57
4.7.2	Nežádoucí účinky způsobené gestageny	57
4.8	Kontraindikace HRT	57
4.9	Praktické otázky spojené s nasazením HRT	58

5	HRT u onkologických pacientek	61
5.1	Zhoubné nádory vulvy	61
5.2	Zhoubné nádory děložního hrdla	61
5.3	Zhoubné nádory endometria	61
5.4	Zhoubné nádory ovaria	62
5.5	Zhoubné nádory prsu	63
5.6	HRT a zhoubné negynekologické tumory	63
6	Antikoncepce v období přechodu	65
6.1	Intrauterinní tělísko s levonorgestrem (Mirena)	65
6.1.1	Úvod	65
6.1.2	Mechanismus účinku	65
6.1.3	Účinnost	66
6.1.4	Prospěch léčby	66
6.1.5	Nežádoucí účinky	67
6.1.6	Shrnutí	67
6.2	Hormonální antikoncepce	67
6.2.1	Kombinovaná estrogen-progestogenní antikoncepce	67
6.2.2	Postkoitální kontracepce	69
6.2.3	Kontraceptiva obsahující pouze progestin	69
6.3	Bariérové metody	70
6.4	Sterilizace	70
7	Alternativní léčba klimakterických potíží	71
7.1	Nehormonální léčba akutních klimakterických potíží	71
7.2	Nehormonální léčba osteoporózy	72
7.3	Nehormonální léčba dalších rizik spojených s menopauzou	72
8	Andropauza a hormonální terapie u mužů	73
8.1	Endokrinologie mužského stárnutí	73
8.1.1	Andropauza	73
8.2	Osteoporóza u mužů	74
8.3	Hormonální substituční terapie u mužů	75
9	Hormonální substituční terapie ve zkratce	77
9.1	Definice	77
9.2	Léčebné režimy	77
9.2.1	Výběr léčebného režimu	77
9.2.2	Kontraindikace HRT	77
9.3	Postup při předpisu HRT	78
10	Historický přehled	81
11	Průvodce riziky jednotlivých onemocnění spojených s menopauzou a možné screeningové testy	83
11.1	Alzheimerova choroba	83
11.2	Rakovina prsu	83
11.3	Kardiovaskulární onemocnění	83

11.4	Rakovina děložního čípku	84
11.5	Rakovina tlustého střeva a konečníku	84
11.6	Depresivní syndrom	84
11.7	Diabetes mellitus	85
11.8	Rakovina endometria	85
11.9	Osteoporóza	85
11.10	Rakovina vaječníku	86
11.11	Inkontinence moči	86
11.12	Vulvovaginální atrofie	86
12	Přehled některých farmaceutických firem na českém trhu a jejich preparátů	87
	Asta Medica	87
	Janssen-Cilag	87
	Divize Jenapharm, Schering, s r. o.	88
	Heinrich Mack	88
	Novartis	88
	Novo Nordisk	89
	Organon	90
	Pharmacia and Upjohn	90
	Medicom International	90
	Orion	91
	Schering	91
	Solvay Pharma	92
	Wyeth Whitehall, s r. o.	92
13	Doporučená literatura	95